

LEONARDO SCIASCIA

Il giorno della civetta

วันของนกฮูก

เลโอนาร์โด ซัสซา เขียน
นันทวรรณ ชาญประเสริฐ แปล

อ่านอิเล็กทรอนิกส์

Leonardo Sciascia
Il giorno della civetta
© Copyright Leonardo Sciascia Estate
Published by arrangement with The Italian Literary Agency
Thai translation copyright © 2021 by Nuntawan Chanprasert

วันของนกฮูก

เลโอนาร์โด ซัชชา เขียน
นันทวรรณ ชาญประเสริฐ แปล

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์อ่านอิตาลี, กรุงเทพมหานคร
พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2564

บรรณาธิการบริหาร นันทวรรณ ชาญประเสริฐ
บรรณาธิการจัดการ ชฎารัตน์ วิลัยพล
ผู้ช่วยบรรณาธิการจัดการ มีนาภา โมโนยพงศ์
พิสูจน์อักษร สุรียกานต์ พรหมมงคล
ศิริบุญ วงษ์ชื่น
รูปเล่ม วิลาวณิชย์ โพธิ์ปี
ออกแบบปก เฉลิมพันธ์ ปัญจมาพิรมย์

www.readingitaly.it
E-mail: info@readingitaly.it
Facebook/Twitter/Instagram: ReadingItaly

พิมพ์ที่ บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด
จัดจำหน่ายโดย บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

ISBN 978-616-93896-1-3
ราคา 210 บาท

วันของนกฮูก

...ตั้งนคชुकยามททว
มาปรากฏ
เชคสเปียร์, เฮนรีที่ 6

รถเมล์กำลังจะออก ส่งเสียงดังกระหึ่ม แทรกด้วยเสียงครี๊ดคราดกึกกัก จัตุรัสเงียบเชียบในแสงหม่นยามฟ้าสางสายหมอกโอบพันหอระฆังของวิหารประจำเมือง ได้ยินแต่เสียงรถเมล์และเสียงพ่อค้าขายขนมปังป้า-แนลเล “ป้าแนลเลร้อนๆ ป้าแนลเล” ซึ่งทั้งวิงวอนและประชดประชัน พนักงานเก็บค่าโดยสารปิดประตูรถเมล์เริ่มเคลื่อนตัว เสียงดังเหมือนเศษเหล็กร่วงกราว ครั้นพนักงานเก็บค่าโดยสารกวาดตามองจัตุรัสอีกครั้งก็เห็นชายชุดเข้มกำลังวิ่งมา เขาจึงบอกคนขับว่า “รอเดี๋ยว” แล้วเปิดประตูขณะรถยังไม่จอด ได้ยินเสียงเปรี๊ยะสองครั้ง ชายชุดเข้มซึ่งกำลังกระโดดขึ้นบันไดรถตัวลอยค้างอยู่หนึ่งอึดใจ ราวกับมีมือที่มองไม่เห็นดึงผมเขาไว้ กระเป๋าเอกสารหลุดจากมือก่อนที่ตัวเขาจะค่อยๆ ทრุดลงบนกระเปาะไบนั่น

พนักงานเก็บค่าโดยสารสบต ตัวสั้น หน้าเปลี่ยนสี เป็นสีกำมะถัน คนขายขนมปังปาแนลเลซึ่งอยู่ห่างจาก ชายผู้ล้มลงราวสามเมตร เดินเฉเป็นปูลอยห่างออกไป ทางประตูโบสถ์ บนรถเมล์ไม่มีใครขยับเขยื้อน คนจับ นิ่งเป็นหิน มือขวาจับคันเบรก มือซ้ายจับพวงมาลัย พนักงานเก็บค่าโดยสารมองหน้าคนเหล่านั้น ซึ่งดูคล้าย คนตาบอดไร้แวตแล้วพูดว่า “เขาโดนฆ่า” จากนั้นก็ ถอดหมวก เอามือลูบผมอย่างลูลน และสบตอีก

“ตำรวจ¹” คนจับพูด “ต้องเรียกตำรวจ”

เขาลุกขึ้นไปเปิดประตูรถอีกด้าน “ฉันจะไปเรียก ตำรวจ” เขาบอกพนักงานเก็บค่าโดยสาร

พนักงานเก็บค่าโดยสารมองคนตาย แล้วหันไป มองผู้โดยสาร มีผู้หญิงอยู่บนรถเมล์ด้วย พวกนางเป็น หญิงชราซึ่งทุกเช้าจะขนถุงผ้าขาวหนัก ๆ กับตะกร้าใส่

¹ แผลจากคำว่า carabinieri ซึ่งคือชื่อเรียกทหารเหล่าที่ทำหน้าที่ เดียวกันกับตำรวจ มีสถานีประจำอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ทั่วอิตาลี หัวหน้า สถานีประจำเมืองเล็กๆ มักเป็นทหารชั้นประทวน ยศ Maresciallo (มาเรซซัลโล) ซึ่งเทียบกับยศของทหารบกคือ จำสิบเอกพิเศษ หรือ ยศตำรวจคือ ดาบตำรวจ ในฉบับแปลเล่มนี้จะแทนยศ Maresciallo ว่า ดาบตำรวจ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า นายดาบ

ไปมาขึ้นรถ เสื้อผ้าที่พวกนางสวมใส่ส่งกลิ่นอาหารสัตว์ กลิ่นปุ๋ยคอก และกลิ่นฟีนไฟ ปกติแล้วหญิงชราเหล่านี้ จะบ่นและก่นด่า ทว่าตอนนี้กลับนิ่งเงียบ หน้าตาเหมือน ถูกขูดชิ้นมาจากหลุมแห่งความเจ็บข้นยาวนานหลาย ศตวรรษ

“เขาเป็นใครหรือ” พนักงานเก็บค่าโดยสารถาม พลางชี้ไปที่คนตาย

ไม่มีใครตอบ เขาจึงสบถ ในหมู่ผู้โดยสารรถเมล์ สายนั้นเขาขึ้นชื่อเรื่องสบถ สบถแบบไม่เหมือนใคร เขา เคยโดนขูดไล่ออกจากงานเพราะติดนิสัยสบถจนไม่สนใจ บาทหลวงหรือแม่ชีที่อยู่บนรถด้วย เขาเป็นชาวเมือง ซีราคุซา เลยไม่ค่อยได้เห็นคนถูกฆ่า โง่จริงหนอ เมือง ซีราคุซานี้ ดังนั้นเขาจึงสบถอย่างเกรี้ยวกราดกว่าปกติ

ตำรวจมาถึงที่เกิดเหตุ นายดาบเคราดำอารมณ์ขุ่น เพราะนอนไม่เต็มอิ่ม การปรากฏตัวของตำรวจเปรียบ ดั่งเสียงกระดิ่งเตือนภัยที่ดังขึ้นในห้วงหลับไหลของผู้โดยสาร พวกเขาเดินตามพนักงานเก็บค่าโดยสารลง ไปทางประตูที่คนขับเปิดค้างไว้ แล้วเดินห่างออกไป รอบนอกของจัตุรัส ดูเผินๆ เหมือนเฉื่อยชา หันกลับ

มาประหนึ่งหาระยะที่เหมาะสมเพื่อมองหอระฆัง และหลังจากมองอีกเป็นครั้งสุดท้ายก็หลบแพลัวไป นายดาบและตำรวจคนอื่นๆ ไม่สังเกตเห็นการหลบหนีเป็นรัศมีอันเชื่องช้านั้น ขณะนี้มีคนประมาณห้าสิบคนอยู่รอบๆ ผู้ตาย เป็นเหล่าคนงานฝึกหัดในโครงการของรัฐ ซึ่งต่างดีใจที่มีเรื่องใหญ่เช่นนี้ให้คอยตลอดแปดชั่วโมงที่อยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไรเป็นการเป็นงาน นายดาบสั่งลูกน้องให้ไล่พวกคนมุงออกไปจากจัตุรัส แล้วให้ผู้โดยสารกลับขึ้นรถ ตำรวจจึงดันคนอยากรู้อยากเห็นเหล่านั้นไปบนถนนรอบนอกจัตุรัส พยายามขอให้ผู้โดยสารกลับไปนั่งที่ครั้งจัตุรัสโล่ง รถเมล์ก็โล่งด้วย เหลือเพียงคนขับกับพนักงานเก็บค่าโดยสารเท่านั้น

“อะไรกัน” นายดาบเอ่ยถามคนขับ “วันนี้ไม่มีผู้โดยสารสักคนเลยรี”

“ก็มีอยู่บ้างครับ” คนขับตอบด้วยสีหน้าเหมือนคนจำอะไรไม่ได้

“มีอยู่บ้าง” นายดาบพูด “หมายความว่าสี่ห้า หรือหกคน แต่ฉันไม่เคยเห็นรถเมล์คันนี้ออกถ้ายังมีที่นั่งว่างแม้แต่ที่เดียว”

“ไม่รู้เหมือนกันครับ” คนจับพุด เค้นความจำเต็มที “ผมก็ไม่รู้เหมือนกัน ที่บอกว่ามีบ้างก็พุดไปอย่างนั่นเอง แต่ไม่ใช่ห้าหรือหกคนแน่ๆ มีมากกว่านั้น อาจเต็มคันรถ... ผมไม่เคยมองคนบนรถเลยครับ เข้าประจำที่แล้วก็ขับออกไป... มองแต่ถนน เขาจ้างผมมา มองถนน”

นายดาบลูบหน้าด้วยมือที่เกร็งด้วยความหงุดหงิด “เข้าใจ” เขาพุด “นี่มองแต่ถนน แต่นี่ละ” เขาหันไปทางพนักงานเก็บค่าโดยสารด้วยอาการฉุนเฉียว “แกจ่ายตั๋วเก็บเงิน ทอนเงิน นับจำนวนคนและมองหน้าพวกเขา... ถ้าแกไม่อย่ากให้ฉันทวนความจำไว้ในห้องขัง ก็บอกฉันมาเดี๋ยวนี้ว่าผู้โดยสารมีใครบ้าง อย่างน้อยสิบชื่อ... แกเป็นกระเป่ารถเมล์สายนี้มาสามปีแล้ว และสามปีแล้วเหมือนกันที่ฉันเห็นแกในร้านกาแฟอิตาเลียทุกเย็น แกรู้จักคนในเมืองนี้ดีกว่าฉันเสียอีก...”

“ไม่มีใครรู้จักเมืองนี้ดีกว่านายดาบไปได้หรอกครับ” พนักงานเก็บค่าโดยสารตอบพร้อมกับยิ้มแก้มเงินที่นายดาบชม

“ก็ได้ๆ” นายดาบพุดพลางแสยะยิ้ม “ที่หนึ่งฉัน

ที่สองแก็ ให้เป็นอย่างนั้นก็ได้... แต่ฉันไม่ได้อยู่บนรถด้วย แล้วจะจำได้ยังไงว่าผู้โดยสารมีใครบ้าง ฉะนั้นก็เป็นหน้าที่ของแก็ ต้องบอกฉันอย่างน้อยสิบชื่อ”

“ผมจำไม่ได้ครับ” พนักงานเก็บค่าโดยสารตอบ “ขอวิญญูณของแม่จงเป็นพยาน ผมจำไม่ได้ ตอนนี้ผมจำอะไรไม่ได้เลย รู้สึกเหมือนกำลังฝัน”

“เดี๋ยวฉันจะปลุกแก็ให้ตื่นจากฝันเอง” นายดาบเดือดดาล “ฉันจะปลุกโดยให้ติดคุกสักสองปี...” เขาหยุดพูดกลางคันแล้วเดินไปหาพนักงานอัยการซึ่งมาถึงพอดี ระหว่างรายงานให้พนักงานอัยการทราบถึงชื่อเสียงเรียงนามของผู้ตายและการหนีไปของผู้โดยสารพลางมองรถเมล์ เขารู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างไม่เข้าที่-เข้าทางหรือขาดหายไป คล้ายเวลาที่จู่ๆ ก็มีอะไรหายไปจากกิจวัตรของเรา เป็นสิ่งที่ประทับอยู่ในความรู้สึกของเราด้วยความเคยชินหรือขนบธรรมเนียม จนใจไม่คิดถึงมัน แต่ครั้นมันขาดหายไป จะเกิดความว่างเปล่า เค้างกว้างขึ้นเล็กๆ ประหนึ่งดวงไฟติดๆ ดับๆ ซึ่งทำให้เราหงุดหงิด กระทั่งของที่เรานำนั้นปล้นจับตัวกันในใจเรา

“ขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง” นายดาบพูดกับตำรวจชื่อ สโปซิโต ซึ่งเป็นเสาหลักของสถานีตำรวจประจำเมือง เอส. เนื่องจากได้ประกาศนียบัตรด้านบัญชี “ขาดอะไรหรือใครบางคน”

“คนขายปาแนลเล” สโปซิโตพูด

“จริงด้วย! คนขายปาแนลเล” นายดาบอุทานด้วยความดีใจ และคิดถึงระบบการศึกษา ‘ประกาศนียบัตรทางด้านบัญชีเชื่อว่าเขาจะให้ใครก็ได้’

ตำรวจคนหนึ่งได้รับคำสั่งให้รีบไปตามตัวคนขายปาแนลเล เขารู้ว่าจะเจอที่ไหน เพราะปกติเมื่อรถเมล์เที่ยวแรกออกไปแล้ว พ่อค้าเร่รายนี้จะไปขายปาแนลเลร้อนๆ ที่หน้าประตูโรงเรียนประถม ราวสิบนาที่ต่อมา นายดาบก็ได้พบคนขายปาแนลเล หน้าตาเขาเหมือนคนถูกปลุกให้ตื่นจากการหลับใหลอันแสนบริสุทธิ์

“เขาอยู่ที่นั่นด้วยมั๊ย” นายดาบถามพนักงานเก็บค่าโดยสารพร้อมกับชี้ไปที่คนขายปาแนลเล

“อยู่ครับ” พนักงานเก็บค่าโดยสารตอบพลางก้มหน้ามองรองเท้า

“เอาละ” นายดาบพูดด้วยน้ำเสียงนุ่มนวลแบบ

พ่อพูดกับลูก “เมื่อเช้านี้แกมาขายปาแนลเลที่นี้เหมือนทุกวัน ขายให้ผู้โดยสารที่ขึ้นรถเมล์ไปเมืองปาแลร์โมเที่ยวแรก เหมือนทุกวัน...”

“ผมมีใบอนุญาตนะครับ”

“ฉันรู้” นายดาบตอบพลางแหงนหน้ามองฟ้าด้วยสายตาร้องขอความอดทน “ฉันรู้ และฉันก็ไม่ได้สนใจเรื่องใบอนุญาต ฉันต้องการรู้เพียงเรื่องเดียว แกบอกฉันมา แล้วฉันจะปล่อยแกไปขายปาแนลเลให้เด็ก ๆ ทันทที่ที่ฉันอยากรู้ก็คือ ใครเป็นคนยิง”

“ฮี” คนขายปาแนลเลเอ่ยถามด้วยความแปลกใจและสงสัยใคร่รู้ “มีคนอื่นยิงหรือครับ”

“ครับผม เวลาหกโมงครึ่ง ยิ่งมาจากมุมถนนคาร์วีสองนัด ปีนลูปารา¹ ขนาดล่ำกัลล่องน่าจะ 12 มิลลิเมตร หรืออาจเป็นปืนลูกซองแฝดสั้นก็ได้... คนบนรถเมล์

¹ lupara ปืนล่าสัตว์ ใช้กระสุนปราย ดั้งเดิมใช้ล่าหมาป่า (lupo หมายความว่า หมาป่า) ต่อมา ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 มักเป็นอาวุธในการก่อเหตุฆาตกรรมโดยองค์กรอาชญากรรม Cosa nostra หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า มาเฟียซิซิลี

ไม่มีใครเห็นอะไรเลย แสนยากเย็นกว่าจะรู้ว่ามิใครอยู่
บนรถบ้าง ตอนที่ผมไปถึงนั่นหลับไปกันหมดแล้ว...
คนขายปลาแฉลเลนีกออกหลังจากนั้นสองชั่วโมงว่าเห็น
อะไรบางอย่างคล้ายๆ กระสอบถ่านวางพิงผนังหินของ
โบสถ์ตรงมุมระหว่างถนนควัวร์กับจัตุรัสการิบัลดิ และ
จากกระสอบถ่านนั้นก็เกิดประกายไฟสองครั้ง เขาบอก
ว่าอย่างนั้นะครับ แล้วเขาก็สาบานต่อนักบุญฟาราว่า
จะถวายเป็นถั่วลูกไก่หนึ่งกระสอบ เพราะเขาบอกว่าเป็น
ปาฏิหาริย์ที่ตัวเขาไม่โดนลูกตะกั่ว ทั้งๆ ที่อยู่ใกล้เป้า
กระสุนขนาดนั้น... ส่วนพนักงานเก็บค่าโดยสารไม่เห็น
กระสอบถ่านที่วางนั้นด้วยซ้ำ... ผู้โดยสารที่นั่งฝั่งขวา
บอกว่ากระจกหน้าต่างเป็นฝ้ามีวมาก รวากับโดนขัด
ด้วยกระดาษทราย ซึ่งก็คงจะจริง... ไซ้ครับ เป็นประธาน
บริษัทก่อสร้าง บริษัทเล็กๆ นะครับ เหมือนจะไม่เคย
รับเหมาด้วยราคาที่สูงกว่า 20 ล้านสิริ¹ เลย รับส่วนเล็กๆ
ของการก่อสร้างบ้านในโครงการของรัฐเพื่อประชาชน
ผู้มีรายได้น้อย วางท่อระบายน้ำ และตัดถนนสายเล็กๆ
ซัลวาโตเร โคลัสแบร์นา โคลัสแบร์-นา เป็นช่าง-

¹ ประมาณ 4 แสนบาท

ก่อสร้าง เมื่อสิบปีก่อน เขาก่อตั้งบริษัทร่วมกับน้องชายสองคนและช่างก่อสร้างในเมืองนี้อีกสี่ห้าคน เขาเป็นคนบริหารงาน แม้ว่าในตำแหน่งผู้จัดการจะปรากฏชื่อของพนักงานรังวัดคนหนึ่งก็ตาม เขาดูแลบัญชีเองด้วย ทำเท่าที่ทำได้ แม้รายได้จะน้อย ทำงานแบบเดียวกับลูกจ้าง แต่เขาก็กับหุ้นส่วนก็พอใจ... ไม่ครับ ดูเหมือนว่าไม่ได้ทำงานประเภทโดนฝนทีเดียวเลยหมด... ผมเคยเห็นบ้านไร่หลังหนึ่งที่เพิ่งสร้างเสร็จ แต่พังราวกับเป็นกล่องกระดาษ เพราะแม่วัวเอาตัวครูด... เปล่าครับ หลังนั้นบริษัทสมิธโรลโดสร้างครับ เป็นบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ สร้างบ้านแล้วโดนวัวทำพัง... ส่วนนายโคลัสแบร์นา มีคนบอกว่างานก่อสร้างของเขาแข็งแรงทนทาน ความจริงแล้วนี่ก็มีถนนสายหนึ่งที่บริษัทเขาตัด ชื่อ มาดอนนา ดิ ฟาติมา รถบรรทุกแล่นผ่านไปมาไม่รู้กี่คันต่อกี่คัน ไม่เห็นมันยุบลงเลยสักเซนติเมตร มีถนนสายอื่นๆ ที่สร้างโดยบริษัทใหญ่กว่า ผ่านไปปีเดียวยังกะหลังอุฐ... มีครับ เขามีประวัติอาชญากรรม ในปี 1940... เจอแล้วครับ ปี 1940 วันที่ 3 พฤศจิกายน... ตอนนั้นเขาอยู่บนรถเมล์ ดูท่ารถเมล์จะพาความชวย

มาให้เขา นะครับ คนบนรถคุยกันเรื่องสงครามที่เราทำกับกรีซ คนหนึ่งพูดว่า ‘เราจะสู้มันได้ใน 15 วัน’ เขาหมายถึงกรีซ นะครับ โคลัสแบร์นากล่าวว่า ‘สู้อะไร เป็นปลาเหรอ’ บนรถเมล์มีทหารอยู่ด้วยคนหนึ่ง จึงแจ้งความเขา... อะไร นะครับ... ขอโทษครับ ก็ผู้กองถามผมว่าเขามีประวัติอาชญากรรมหรือเปล่า ผมก็ตอบตามเอกสารที่มีอยู่ในมือ... ครับผม ตามนั้นครับ เขาไม่มีประวัติอาชญากรรม... ผมนะเหรอครับ เป็นฟาสซิสต์ แต่เวลาผมเห็นเครื่องหมายของฟาสซิสต์ ผมสาปแช่งมัน นะครับ... ครับผม รับทราบครับ”

นายดาบวางหูโทรศัพท์อย่างแสนแผ่วเบา เอาผ้าเช็ดหน้าผาก “คนนี่เขาเคยเป็นทหารใต้ดินต่อต้านนาซีฟาสซิสต์” เขาพูดอยู่คนเดียว “เล่นกับใครไม่เล่น ดันไปเล่นกับคนที่เคยเป็นทหารใต้ดิน”

สองพี่น้องโคลัสแบร์นและหุ้นส่วนคนอื่นๆ ของบริษัท *ซานตาฟารา* กำลังรอผู้กอง พวกเขา นั่งเรียงแถวแต่งดำทุกคน สองพี่น้องสวมผ้าพันคอสีดำ เกรายาวตาแดง นั่งมองเป้ายิงหลากสี่ที่วาดบนผนังและข้อความ